

127. Az érzékek sötét éjszakájának ajándékai

Imádkozzuk a 39. számú éneket:

*Szép kelet, szép nap! Nincs benned homály.
Mert az örök nap benned a király.
Új esztendőben, új szívekkel,
Dicsérünk Jézus énekekkel.*

Jézus a világ világossága (Jn 8,12), mert Ő Isten. De ugyanakkor mint embernek az Ő életében is volt sötétség. A Getszemáni kert sötétje leginkább szellemi gyötrelem volt számára, a fizikai szenvedés Nagypénteken történt, amikor délben is sötétség volt.

Amikor mi a szemlélődő ima útján a sötét éjszakáról szóló tanítását szeretnénk megismerni, akkor nem szabad elkeserednünk: „Ő, ha a szemlélődés ilyen gyötrelemmel jár, akkor abbahagyjuk, nem járunk ezen az úton!” Ha valaki nem vág neki a sűrű sötét erdőnek, és nem halad azon keresztül, akkor sohase fog túljutni rajta, s nem is tudja meg, hogy az erdő másik szélén milyen világ van. Mi azonban arra a másik világba, a Fényesség hazájába vágyódunk, ahonnan a szeretetsugárzás jelzéseit kaptuk már. Edith Stein, a szentté avatott karmelita szerzetesnővér ezt így tanítja: „**A szemlélődő imádság nem más, mint Isten titokzatos, békés szeretetáramlásának befogadása.** Ha nem ütközik akadályokba, akkor a Szeretet Lelke, a Szentlélek lánggra lobbantja az emberi lelket.”

I. Vágyódjunk érzékelni Isten titokzatosan, „misztikusan” felénk irányuló békés szeretetáramlását!

1) Ezt nem tudjuk szemmel vagy füllel, rádió vagy tv készülékkel érzékelni. A testi érzékszervek vagy műszerek használata itt nem segít. Ebben a homályban ezek csak hasznavehetetlen eszközök. Viszont **a hit, a remény és a szeretet** (vö. 1 Kor 13,13) **utáni vágyódás kitisztítja lelkünket az Úristen Szeretetáramlásának befogadására.** A hit felindításával próbáljuk érzékelni azt a békés Szeretetáramlást, Aki maga az Isten! Nem baj, ha sötét van, ha nem látunk! Nem baj, ha testi fülünkkel semmit se hallunk! A lelkünk fülét, a szívünk szemét próbáljuk Isten felé irányítani! Ahogyan a hordozható rádió antennáját igazgatjuk, hogy jobban, torzításmentesen tudjuk fogni az adást, úgy próbáljuk lelkünk antennáját, érzékelő nyitottságát is az adás, az isteni sugárzás felé beállítani!

2) Az imádságnak ebben a szakaszában a lélek már inkább passzív, befogadó jellegű, mint aktív. Ilyenkor nem kell valami cselekvést kicsiholni magunkból ahhoz, hogy imádkozhassunk. Elég csak csendesesen, hallgatagon, türelmesen várakoznunk. Minden egyéb tevékenységet mellőzve kitarunk az imádságnak e módjában, vagyis a sötétben csendesesen várakozó imában. Isten most azt kívánja, hogy testünket is, lelkünket is nyugalomban, összeszedettségben őrizzük meg! Ezért gyakoroltuk már eddig is *a lecsendesedés imáját*, illetve *az összeszedettség imáját*. Isten tehát azt kívánja, hogy külső tevékenységektől, illetve a belső tevékenységektől: a gondolatoktól és az akarásoktól mentesen legyünk, vagyis **értelmünket és akaratunkat ne másra, azaz a teremtményekre, hanem csak Őrá irányítsuk!** Most nem kell szellemi erőfeszítéssel az elmélkedési anyagról gondolkodnunk. Elegendő, ha ebben az imában szeretettel Istenre figyelünk, nem a teremtmények világosságát keressük, hanem a sötétségben nyugodtan kitarunk. Ez nem a versenyfutás erőfeszítése, amikor az atléták a célba érkezés érdekében minden izmukat megfeszítik, ez inkább a kicsiny gyermek nyugalma, akit az édesanyja vagy édesapja ölbe kap, és úgy viszi magával a célba. A gyermek hagyja, hogy vigyék, rábízza magát a szüleinek; nem aggódik, nem fontolgat: „Mi lenne, ha ebbe az irányba mennénk, mi lenne, ha inkább abba az utcába mennénk?” Egyszerűen csak jól érzi magát szülei szerető karjaiban. A gyermek persze érzi édesanyja vagy édesapja szerető melegét. Szívük dobbanása, illetve lépéseik ritmusa, arcuk mosolygása megnyugtatja őt. Az imádság útján járó lélek azonban akkor is megnyugszik Istenben, ha a sötétben

nem látja arcát, nem hallja szívének dobbanását, nem érzékeli lépteinek ritmusát.

II. Isten már Önmagára fordítja vonzalmunkat

Az érzékek éjszakájának nemcsak aktív szakasza van, tudniillik amikor mi, emberek mondunk le mindenről, ami az érzékeinket elvonná az Istenre figyeléstől, hanem passzív szakasza is van, amikor elviseljük, hogy Isten fokozatosan elszakítja a lelkünk és a testünk vonzalmát a teremtményektől, és az örök javak felé, vagyis önmagára fordítja.

1. **Isten magatartását** Szent Pál apostol tolmácsolja: „*Megjelent Isten minden emberre üdvöt árasztó kegyelme, amely arra tanít, hogy szakítsunk az istentelenségekkel és az evilági vágyakkal, és éljünk mértéktartóan, szentül és buzgón ebben e világban. Várjuk a boldog reményt: nagy Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljövetelét. Ő önmagát adta értünk (tudniillik a keresztfán), hogy minden gonoszságtól megváltson, megtisztítson, és jótetteikben buzgólkodó választott népévé tegyen*” (Tit 2,11.14). Az Egyház a karácsonyi liturgiában olvastatja velünk ezt a szentírási szakaszt, és ezzel elsősorban arra utal, hogy megjelent közöttünk Isten Fia, Aki tanított és megváltott minket.

A szemlélődő imában Isten az elsődleges cselekvő: Ő mondja meg, hogy mit tegyünk, és mit ne tegyünk. Elsősorban arra tanít, hogy „*szakítsunk az istentelenségekkel, és az evilági vágyakkal*”: Szakítsunk azzal a magatartással, amelyben nem Isten uralkodik el, illetve az istentelen, Isten nélküli magatartással. Vágyódjunk arra, hogy Istennel töltődjünk be! Akkor tudunk Istennel betöltődni, ha szakítunk az evilági vágyakkal. Érdemes tudatosítanunk, hogy nem mindenről, minden teremtményről kell lemondanunk, hanem csak azokról, akik és amelyek akadályozzák az Istenhez való eljutásunkat, illetve Istennek a lelkünkbe való beáradását. **Ha Isten szeretetének az áradása nem ütközik akadályba a lelkünkben, akkor fellobbantja bennünk a szeretet!** Ez a szemlélődő imádság.

2. Isten tehát **megtanít arra, hogy**

2.1) milyen legyen a **magatartásunk**: Ne a Tőle elhúzni akaró vágyak töltsenek be, hanem engedjük, hogy *Isten minden emberre üdvöt árasztó kegyelme* az Ő titokzatos szeretetáradásával töltse be a lelkünket!

2.2) ne csak *szakítsunk az istentelenségekkel és a világi vágyakkal*, hanem hogy **éljünk mértéktartóan!** „*Virtus in medio*” (latin) vagyis az erény a középúton található. Sem túlzással, sem hiányos magatartással ne lépjünk tévútra, hanem az arany középúton haladjunk előre!

2.3) **a világi javakból annyit használjunk, amennyi az Istennel való kapcsolatunk mélyítéséhez szükséges!** Ez is egy régi alapelv a lelki életben „*Csak annyit használjunk a teremtményekből, amennyi szükséges az üdvösséghez!*” (Loyolai Szent Ignác).

2.4) **szentül éljünk!** Isten a végtelenül Szent, vagyis Őbelé kapcsolódva kell élnünk! Attól leszünk szentek, ha engedjük Istent, a Szent Istent eluralkodni gondolatainkban, szavainkban, cselekedeteinkben, vagyis egész életünkben!

2.5) **éljünk buzgón ezen a világon!** Ahogyan *a tűz sohasem mondja, hogy elég* (Péld 30,16), vagyis „*nem lobogok tovább*”; úgy az imádkozó ember szeretete is szüntelenül lobogjon, buzogjon. Persze azt is tudjuk: „*Aki buzgón akar élni Krisztus Jézusban, az keresztre feszíti a testét szenvedélyeivel és vágyaival együtt*” (Gal 5,24).

2.6) **váramozunk kell** „*...boldog Reménységünk dicsőséges eljövetelének napjára*” (vö. Tit 2,13). Ez a mi feladatunk: a váramozás. Krisztus először azért jött el, azért testesült meg a Szentlélektől, és született Szűz Máriától, hogy minket minden gonoszságtól megváltson, megtisztítson. A sötét éjszakának ez a megtisztítás a feladata: Maga Isten az, Aki segít nekünk azáltal, hogy az Ő Szeretetének a lelkünkbe való beáramlása előtt az akadályokat eltávolítja. Ő maga tisztít meg.

3. Az érzékek éjszakája olyan, mint *a szűk kapu*, amelyről Jézus beszél. *A szűk kapu vezet ugyanis az életre* (Mt 7,14). Ha letesszük azokat a terheket, amelyek akadályoznak a szűk kapun való belépésnél, akkor megtapasztaljuk az érzékek éjszakájának ajándékait:

3.1) Az első ajándék: **A lélek aláztatos lesz**, belátja saját nyomorúságát. Többé semmi jót, semmi eredményt nem tulajdonít önmagának, vagyis igazi önismeretre tesz szert. A lélek

megtanulja, hogy egyre nagyobb önátadással járuljon Isten színe elé.

3.2) A második ajándék: **A megvilágosodás.** Nemcsak saját nyomorúságát, vagyis kicsinységét, gyenge emberi mivoltát látja be, hanem **felismeri Isten nagyságát és Fölségét.** Amikor ugyanis a lélek megszabadul érzékeinek a támaszától, akkor megvilágosodik, alkalmas lesz arra, hogy befogadja az igazságot. A Zsoltárossal együtt elmondhatja: „*Terád szomjas a lelkem, testem utánad eped, mint a puszta kiaszott földje*”. Vagyis ez a zsoltárvers a lélek éjszakájának nagyszerű összefoglalása. A testem olyan száraz, mint a sivatag. *Már nincs más vágyam, csak az: szentélyedben hadd jelenjek meg előtted, hogy lássam hatalmad és dicsőséged* (Zsolt 62,2.3). Már nem földi eledelre, italra vagy élvezetre vágyódom, hanem a végtelenül szent Isten után.

3.3) Itt megkapjuk a harmadik ajándékot: **Isten felismerésének előfeltételét és eszközét.** Ez nem más, mint a testben érzékkel élő ember szárazsága, kifosztottsága és sötétsége. Végül is, ha az ember az imádság útján gyötrelmeket tapasztal – s csak azt éli meg, hogy nem tud imádkozni, vagyis lelke nem szárnyal az imádságban Isten felé, nem érzékeli Isten jelenlétét, vagy nem ízelheti meg az Ő szeretetét –, akkor ez egy nagyon nagy ajándék a sötét éjszakában való lelki előrehaladáshoz. Keresztes Szent János ugyanis tanítja: „Ebben a sötét imaszakaszban az ember képtelen logikus következtésekkel fogalmat alkotni Istenről, nem jut előre az elmélkedő képzelet, vagyis a kutató, okoskodó gondolkodás segítségével.”

3.4) A sötét éjszaka negyedik ajándéka: **Az ember szívében még nagyobb szeretet ébred a felebarát iránt.** Amíg túlzottan leköt bennünket a saját nyomorúságunk, addig nem érünk rá másokkal foglalkozni, mások terhét hordozni. Amíg csak magunkon van a nézésünk, addig nem látjuk meg mások Istenre szorultságát. De mihelyt tökéletesebben ismerjük magunkat, illetve Istent, felébred a szívünkben az **együttérzés** mindazok iránt, akik még nincsenek Isten közelében, akik még nem engedték, nem fogadták be lelkükbe Istent, illetve még nagyobb lesz a szeretet azon testvéreink iránt, akik ugyanezen az úton járnak, vagyis önmagukat akarják elhagyni azért, hogy egészen Isten töltsse be a lelküket.

3.5) Ebben az imaszakaszban a lélek megkapja a **mérsékletesség** ajándékát, amelyről Szent Pál így beszél: „*Akár esztek, akár isztok vagy bármi mást tesztek, tegyetek mindent Isten dicsőségére!*” (1 Kor 10,31). Loyolai Szent Ignác is ezt tanítja: „Aki mindent Isten dicsőségére tesz, annak minden imádság.” Amit teszünk, azt Istenért tegyük, és ne önmagunkért, vagyis nem a saját kiteljesedésünket, kielégülésünket, sikereinket keressük, hanem mindent azért tegyünk és vállaljunk el, hogy Isten dicsőségére szolgáljunk.

3.6) A sötét éjszaka következő ajándéka: **A mélységes béke és az állandó Istenre gondolás.** A gyermek fél a sötét erdőben. Az imádkozó lélek nem fél ebben a sötét imaszakaszban, hanem növekszik a szeretetben. Tudja, hogy jó úton jár. Tudja, hogy ez az előrehaladás biztos útja. Békéjének forrása Isten, Akire szüntelenül gondol. Előreküldi a gondolatát Ahhoz, Aki belesugározza a lelkébe Önmagát. A jelenlét imája még érettebb lesz. Még mélyebben átéli a lélek, hogy Isten nemcsak Reátekint, nemcsak közelít Hozzá, nemcsak itt van, hanem már egyre jobban Benne van: Isten betölti az embert a Maga titokzatosan áradó szeretetével.

3.7) A sötét éjszaka hetedik ajándéka: **Az ember előrehalad az erények gyakorlásában:** türelmesebb tud lenni, gyakorolja az odaadást Isten és a felebarát iránt, növekszik a hűségben, hűségesen gyakorolja a szeretetet akkor is, ha nem talál benne vigaszt és felüdülést. Növekszik benne az erőslélkűség erénye is, ugyanis minél jobban kitart a nehézségekben, annál acélosabb lesz a lelke, annál több ereje lesz a nehézségekben való kitartásra! Így jut el a lélek a tiszta istenszeretetre. Micsoda fölséges ajándéka ez a sötét éjszakának! Nem Isten jutalmáért, vigasztaló kegyelmének megérzéséért, hanem egyedül Isten kedvéért, Isten iránti szeretetből teszi már a jót.

III. Amikor végül a lélek megszabadul az ércek uralmától, a régi ember vágyaitól, kívánságaitól, amikor eljut az igazi lelki szabadsághoz, akkor Keresztes Szent Jánossal elmondhatja: „Házam csendesen elpihent.” Az ember **végre kiszabadul önmagából**, megszületik benne a lecsendesedés, az összeszedettség. Nemcsak Isten jelenlétében van, hanem **Istennel betöltötten él.** Elmondhatja a Zsoltáros nagyszerű összefoglalását: „*Mindezek (a megpróbáltatások) ránk szakadtak, de Téged mégsem feledtünk el, és nem szegtük meg szövetségedet. Szívünk nem*

fordult el tőled, lépteink utadról le nem tértek, pedig meggyaláztál a sakálok földjén minket, ránk borítottad a halál árnyát” (Zsolt 43,18.20).

Már nem számít a sötétség, **nem számítanak a megpróbáltatások!** „*Mindent elviselünk abban, aki megerősít bennünket*” (vö. Fil 4,13), **mert Isten magasabb szeretetegyülésre akar vezetni minket**, arra az imamódra, arra az imaállapotra, amelyben a szeretet által tapasztalati úton is megismerhetjük Őt: vagyis megtapasztaljuk az Ő szeretetét, önmagunkról elfeledkezve, Őrá irányultan élünk: Ő betöltött önmagával, belénk árasztotta a szeretetét.

Akkor már nem baj, ha nem látjuk, mert Ő láthatatlan; nem baj, hogy nem érezzük, mert Ő transzcendentális: meghaladja az érzékszerveink megismerő, befogadó képességét. Az érzékszervek gyenge megismerő kapacitásától felszabadulva **a lélek megismerő-képességével tapasztalhatjuk meg Isten bennünk lüktető szeretetét, mert megjelent bennünk Istennek minden emberre üdvöt árasztó kegyelme.**

Befejezésül a 40. számú éneket imádkozzuk:

*Kél a magasból tiszta fény földre az új év kezdetén.
A kicsiny Jézus köztünk él, s ontja ma vérét vétünkért.
Hát vigadozzunk mindnyájan. Áldjuk a Jézust Anyjával,
És esedezünk térden Őt, áldja meg ezt az esztendő!*

*Három-egy Isten, áldva légy, győzelem, áldás mind tiéd.
Áldjuk a Jézus szent nevét, amely a sátánt zúzza szét.
Hát vigadozzunk mindnyájan. Áldjuk a Jézust Anyjával,
És esedezünk térden őt, áldja meg ezt az esztendő!*